

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE GÖZLEM GEZİSİ YÖNTEMİNİ UYGULAMA DURUMLARI

Mehmet Kaan DEMİR *

Özet

Gözlem gezileri, öğretmenlere öğrencilerinin öğrenmelerini sınıfın dört duvarının ötesine, toplumun geniş kesimlerine yayma fırsatı verir. Gözlem gezileri okul ortamında, sınıf ortamında sağlanamayan fakat bununla birlikte okul öğretiminin bütüncül bir parçası olan tecrübeleri öğrencilere sağlar. Yıllardır birçok araştırmacı gözlem gezilerinin çeşitli modellerinin eğitimsel değerini araştırmaktadır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi yöntemini uygulama durumları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Ankara ilinde 240 sınıf öğretmenine anket uygulanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi yöntemini uygulama durumları, çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bu değişkenler; öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların düzeyi, öğretmen cinsiyeti, öğretmenlerin kıdem durumları, okul türü, sınıf mevcudu ve gözlem gezisini uygulama sıklıklarıdır. Anket uygulaması sonucunda, sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının genel olarak öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların düzeyine, öğretmen cinsiyetine, kıdem durumuna, okul türüne, sınıf mevcuduna ve yöntemi uygulama sıklığına göre her ifade için geçerli olmasa da anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmeni, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, gözlem gezisi.

Abstract

Field trips enable teachers to expand students' learning beyond the walls of the classroom, into the vast community outside. Field trips provide students experiences which can not be obtained in class and school environment but that are complementary part of education at school. For years many researchers search the educational value of various models of field trips. In this study it was aimed to reveal the application of field trip method of classroom teachers in Life Study and Social Studies Courses. Considering this aim, a survey was applied to 240 classroom teachers in Ankara. In the research the application of field trip method of classroom teachers has been analyzed in terms of different variables. These variables are levels of the students in the classroom that the teachers are working, gender of teachers, experience level of teachers, school type, number of the students in the classroom that the teachers are working, and frequency of field trip method application. At the end of the survey application, as it is not valid for all variables, a significant difference revealed in the application state of field trip method of classroom teachers.

Keywords: Classroom teacher, life study, social studies, field trip.

Gözlem gezisi, özellikle ilköğretim döneminde öğrencilerin somut tecrübelerle eğitim öğretim yapması açısından son derece önemlidir. Gözlem gezileri planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları çok hassasiyet gerektiren bir iştir. Özellikle de öğretmenlerin bu konuda sorumluluk ve duyarlılıkları azami derecede olmalı ve başarılı gözlem gezisi uygulamaları için çaba göstermeleri gereklidir. Öğretmenlerin bu konudaki uygulama durumlarının bilinmesi başarılı ve verimli bir gözlem gezisi etkinliği için gereklidir. Bununla birlikte öğretmenlerin gözlem gezisi uygulamalarında karşılaştıkları zorluklar da eğitimcilerin üzerinde önemli durması gereken konulardır.

Problem

21. yüzyıl, öğrencilerin daha aktif, daha çok soru soran, eleştirel düşünen ve alternatif yaklaşımlar üreten bireyler olacağı bir çağ olma yolunda ilerlemektedir. Öğrencilere bu nitelikleri kazandırmak da öğretmenlerin önemli görevlerindedir. Aktif eğitim, öğrenci merkezli eğitim artık eğitim sisteminin odağı hâline gelmektedir. Yani eğitim-öğretimde geleneksel olmayan yöntemler artık uygulanmaktadır. Gözlem gezisi yöntemi de kökeni onlarca yıl öncesine gitmesine rağmen uygulamada pek kullanılmadığı düşünülen bir yöntem olup, eğitim-öğretimin her kademesinde öğrenci merkezli eğitimi, aktif eğitimi gerçekleştirmek açısından çok önemlidir. Öğrenciler, okul ortamından farklı olarak sınıfın sınırlılıklarından uzak kalarak öğrenme tecrübelerini ancak gözlem gezileriyle elde edebilirler. Öğretmenler, farklı yöntemleri farklı hızlarda kullanarak öğrenmeyi kolaylaştırabilirler. Değişik yaşlardaki çocukların bir kavramı ya da konuyu aynı yöntemlerle öğrenebileceğini varsaymak, bu çocukların aynı marka, aynı renk ya da aynı numara ayakkabı giyeceğini düşünmek gibidir.

Ülkemizde Atatürk zamanından başlayan eğitimde gezilere önem vermenin derecesinin şu an ne durumda olduğu önemli bir soru durumundadır. İnan'ın (1981: 160-161) aktardığına göre, Gazi Mustafa Kemal Paşa zamanında 1926'da yepyeni görüşler, yepyeni öğretim yöntem ve ilkeleri getiren yepyeni bir program uygulamaya konmuştur. Öğretim yöntemleri kökten değişmiş, ders gezileri, inceleme gezileri bu çalışma yönteminin zorunlu öğeleri olmuştur. Öğretmenler bunları iyi uygulayabilmek için ders gezileri tasarıları yapmak zorunda kalmışlardır. Karagözoğlu'nun (1981: 217) aktardığına göre, Atatürk, "Bugüne kadar izlenen eğitim ve öğretim yöntemlerinin milletimizin tarihsel gerilemesinde en önemli etken olduğu kanısındayım." diyerek bu konudaki hassasiyetini dile getirmiştir.

Çağdaş eğitimde ise öğretmen yeniliklerle bunu daha güncel, çağdaş ve kalıcı kılmaktadır. Bu konuda büyük düşünür Konfüçyüs'ün "Duyduğumu unutmam, gördüğümü hatırlarım, yaptığımı ve yaşadığımı anlarım." sözünden de anlaşılacağı gibi öğrendiğimiz bilgileri deney ve gözlem yoluyla edinmeliyiz ve o bilgileri yaşamda mutlaka kullanmalıyız (Aktaran: Özkale, 2002). Teksas Üniversitesinde Philips tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda hatırlama şu yüzdelerle olmaktadır (Kinder, 1973: 39): İnsanlar, okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadırlar (Aktaran: Demirel, 1996: 79). Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere öğrenciler için öğrenmede uygulama yapma en önemli etkidir.

Eğitsel amaçları gerçekleştirmek için okul tarafından organize edilen geziye ilişkin faaliyetlerin tümü gözlem gezisi yönteminin kapsamına girmektedir (Küçükahmet, 1999). Birçok araştırmacı gözlem gezileri anlamında değişik tanımlamalar yapmıştır: ders gezisi, inceleme gezisi, çevre gezisi gibi. Bütün bu gezileri gözlem gezisi başlığı altında toplamak mümkündür.

Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi, öğretim metotlarının daha az yönlendirici ve çocukların bağımsız öğrenmelerini daha çok kolaylaştırıcı olması gerektiğini belirtip, öğrenmeyi "mümkün süreçler" olarak sunar. Konsey, bu tür öğrenme için 4 örnek verir; grup tartışmaları ve toplantılar, rol alma ve rolü yerine getirme, gözlem gezisi ve oyunlar (Krong, 1995).

Gezi; genellikle bir ünitenin başında öğrencileri öğrenmeye karşı güdülemek, araştırma ve inceleme yapmaya yönlendirmek, işlenecek konuyla ilgili birinci elden bilgi toplamak amacıyla yapılır. Bunun yanı sıra problem çözme, tartışma, dramatizasyon yöntemlerine temel oluşturmak için de gezilerden yararlanılabilir (Çalışkan, 2001:103).

Krong'a (1995) göre gözlem için çocuğun heyecanı önemlidir. Bu, öğretmene hangi etkinlikleri yapması gerektiği hakkında bir fikir verir. Çocukların kaynaşması ve toplum temsilcileriyle etkileşimleri için öğretmen, uyguladığı yöntem süresince gözlemi devam ettirme görevini sürdürmelidir. Çocuklar toplum içinde gezdikçe toplumun onlardan beklentilerini bir bütün olarak tartışmak iyi bir fikirdir. Her bir tartışmadan sonra bir iki anahtar kavram onların toplum içinde nasıl davranacaklarını anlatmalıdır. Bunlar, sınıfta tahtaya ya da çocukların gidişi ya da konuk ziyareti öncesi görebilecekleri yerlerdeki kartlara yazılmalıdır. Böylece

kavramlar, öğretmen bir gezi ya da görüşmenin özeti yaparken öğrencilere hatırlanır.

Nas'ın (2000: 136) aktardığı bir anısı da öğretmenlerin gezilere bakış açılarını ortaya koymaktadır: “Müfettişken hep sorduğum gibi, bir köyde yine sormuştum: ‘Ders gezisi yapıyor musunuz? Çocuklara inceleme, gözlem yaptırıyor musunuz?’ diye. Okulda iki bayan öğretmen vardı. Güldüler soruma. ‘Aman Hocam.’ dediler. ‘Burası köy, yok-yoksul bir çevre. Kentte olsaydık, tamam. Postaneye götürürdük, belediyeye götürürdük’... Kentte de sorardım aynı soruyu. Bu kez de denirdi ki, ‘Aman Hocam, çocuklar postaneyi, belediyeyi biliyorlar’ Doğrudur, ama amaçlı, planlı, bilinçli inceleme, gözlem değil onların yaptıkları. Bakmak başka, görmek başka...”. Bu örnek, bir başka açıdan öğretmen adaylarının, öğretmenlerin, okul yönetimlerinin gözlem gezileri konusunda bilinçlenmelerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İnceleme gezilerinin eğitsel değeri yüksektir. Bunu öğretmenler bilirler, ama yine de söz ve kitap öne çıkartılıp çocuklar dersliklere kapatılır (Durlu, 1964). Gezi öğrencilere; olayları, kişileri doğal koşulları içinde tanıma, bu kişilerin sorunlarını kavrama, eleştirici düşünme yeteneği geliştirme, insanlara ilişkin görüş açısını genişletme, kişilere ve olaylara nesnel ölçütlerle yaklaşma, sorumluluk duygusu, iş birliği yapma gibi önemli davranışlar kazandırmaktadır (Bilen, 1993). İlköğretim programının ayrılmaz bir parçası olması gereken gözlem gezilerinin niçin uygulamada yeterince ağırlığa sahip olmadığı sorusuna birçok cevap verilebilir. Mason (1980), çevre etkinliğinin sınırlı eğitimsel kullanımına neden olan bir dizi faktörü sıralamıştır: Zamanı planlama eksikliği, yardım edecek kaynak kişi eksikliği, gezi riskini üstlenmede okulun ihmali, diğer sınıfları gözetim altında tutacak tatmin edici bir metodun eksikliği, okul kuralları tarafından çevre çalışması üzerine konulan sınırlamalar, yönetsel liderlik, destek ve cesaretlendirme eksikliği, maddiyat eksikliği, elde edilebilir ulaşım imkânının sınırlılığı, aşırı bürokrasi, aşırı sınıf mevcudu.

Türk eğitim sisteminde eğitim-öğretim faaliyetlerinin genel olarak okulda, sınıf içinde yapıldığı bilinen bir gerçektir. Bunun sebebi eğitim-öğretimi sınıfta yapmayı gerekli kılan bir içerik değil, dört duvar arasından eğitimi kurtarma, uzaklaştırma çabalarının yetersizliğidir. Sınıf ve okulda yapılan eğitim-öğretimin okul dışı eğitim etkinlikleriyle desteklenmesi çok önemlidir. Çünkü çocuklar en iyi öğrenmeyi aktif kılınarak gerçekleştirebilirler. Öğrencilerin okul ve sınıf içinde de aktif olarak öğrenmesi sağlanabilir, fakat okul ortamı dışında çocukların unutamayacakları tecrübeler onların öğrenmelerini pekiştirecek, kalıcı izli

yapacaktır. Çocuklar eğitim-öğretim etkinlikleriyle ait oldukları topluma ve sosyal yaşama öğrenci olarak katıldıklarında sorumluluklarının bilincine daha fazla varabilirler.

L.B. Sharp'ın "Bazı şeyler en iyi dışarıda öğretilir, onlar orada öğretilmelidir." sözü yıllarca birçok sınıf dışı eğitimcisi ve sınıf dışı öğrenmeyi destekleyen herkes tarafından bir gerçek olarak kabul edilmiştir (Donaldson ve Donaldson, 1958). Dışarıda yapılan eğitim, eğitim-öğretim programının zenginleştirilmesi anlamını taşımaktadır; onun vasıtasıyla öğrenme süreci kapıların dışında, duvarların arkasında gerçekleşir. Dışarıda yapılan eğitim, öğrenci ve öğretmenlere sınıfın sınırlılıklarından uzak bir çevrede etkileşim imkânı verir. Bu açıdan Ankara ilinde sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi uygulama durumları, araştırılması gereken bir problem durumundadır. Bu yüzden bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi yöntemini uygulama durumlarının, öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların düzeyi, öğretmen cinsiyeti, kıdem durumu, okul türü, sınıf mevcudu ve gözlem gezisini uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmış farklılaşmadığı incelenmiştir.

Yöntem

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracının kullanıldığı çalışmada değişken olarak öğretmen cinsiyeti (kadın, erkek), okul türü (devlet, özel), mesleki kıdem (1-10, 11-20, 21 yıl ve üzeri), sınıf mevcudu (25'ten az, 25-40 arası, 41 ve üzeri), sınıf düzeyi (1, 2, 3, 4, 5. sınıf) ve öğretmenlerin yöntemi uygulama sıklığı (birkaç yılda bir, yılda bir, yılda en az iki) alınmıştır. Ölçek, 'her zaman', 'bazen' ve 'hiçbir zaman' seçeneklerinden oluşmaktadır. Verilen cevaplar, olumlu ifadeler için 'her zaman'dan 'hiçbir zaman'a 3'ten 1'e doğru puanlar verilerek, olumsuz ifadeler için ise tam tersi bir puanlama ile kodlanmıştır. Aritmetik ortalamaların karşılaştırılmasında, veri toplama aracında kullanılan 1'den 3'e kadar olan derecelendirme ölçeği, üç eşit parçaya bölünerek her bir seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları da şu şekilde saptanmıştır. Buna göre; '1.00 – 1.66' aralığı 'düşük', '1.67 – 2.33' aralığı 'orta' ve '2.34 - 3.00' aralığı da 'yüksek' düzeyde bir aritmetik ortalama değeri olarak kabul edilmiştir. Elde edilen verilerin analiz ve değerlendirilmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis H-Testi ve Mann Whitney U-Testi'nden faydalanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni Ankara ilinde görev yapan sınıf öğretmenleridir. Bu evrenden oranlı küme örnekleme yoluyla tespit edilen 20 ilköğretim okulunun toplam 240 sınıf öğretmenine anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Değişkenlere ilişkin veriler şunlardır:

Tablo 1. Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Oranları

Değişken		f	%
Öğretmen Cinsiyeti	Kadın	152	63.3
	Erkek	88	36.7
Okul Türü	Devlet Okulu	163	67.9
	Özel Okul	77	32.1
Mesleki Kıdem	1- 10 yıl	54	22.5
	11- 20 yıl	60	25.0
Sınıf Mevcudu	21 yıl ve üzeri	126	52.5
	25' ten az	57	23.8
Sınıf Düzeyi	25-40 arası	68	28.3
	41 ve üzeri	115	47.9
Uygulama Sıklığı	1. Sınıf	39	16.3
	2. Sınıf	50	20.8
	3. Sınıf	53	22.1
	4. Sınıf	44	18.3
	5. Sınıf	54	22.5
Uygulama Sıklığı	Birkaç yılda bir	25	10.4
	Yılda bir	113	47.1
	Yılda en az iki	102	42.5
TOPLAM		240	100

Tablo 1'e 'Öğretmen Cinsiyeti' değişkeni açısından bakıldığında örneklemdaki öğretmenlerin % 63,3'ünün (152 öğretmen) kadın, % 36,7'sinin de

(88 öğretmen) erkek olduğu görülmektedir. 'Okul Türü' değişkeni açısından ise örneklemdaki sınıf öğretmenlerinin % 67,9' unun (163 öğretmen) devlet okulunda, % 32,1' inin (77 öğretmen) ise özel okulda çalıştığı görülmektedir. Örnekleme giren sınıf öğretmenlerinin 'Mesleki Kıdem' açısından durumu ise şöyledir: 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin sayısı 54, 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin ise örnekleme içindeki sayısının 60 olduğu görülmektedir. 21 yıl ve üzeri yıl kıdeme sahip sınıf öğretmenler ise örneklemin yaklaşık % 52,5'i olup 126 kişidir. Tablo 1'e 'Sınıf Mevcudu' değişkeni açısından bakıldığında ise sınıf öğretmenlerinin % 47,9'u (115 öğretmen) 41 ve üzeri sayıda öğrenciden oluşan sınıflarda görev yaparken, 25-40 arası öğrenciden oluşan sınıflarda görev yapan öğretmenler % 28,3 (68 öğretmen), 25'ten daha az sayıda öğrenciden oluşan sınıflarda görev yapan öğretmenler de (57 öğretmen) % 23,8'lik bir orana sahiptir. 'Sınıf Düzeyi' açısından örneklemdaki öğretmenler yaklaşık olarak eşit düzeyde bir dağılım göstermektedir. 1, 2 ve 3. sınıflarda görev yapan öğretmen sayısı toplam 142 (% 59,2) iken, 4 ve 5. sınıflarda görev yapan öğretmenler de (% 40,8) 98 kişidir. 'Gözlem Gezisini Uygulama Sıklığı' açısından ise öğretmenlerin 113'ü (% 47,1) yılda bir kez, 102'si (% 42,5) yılda en az iki kez, 25'i de (% 10,4) birkaç yılda bir kez uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmacı tarafından geliştirilip 240 sınıf öğretmenine uygulanan veri toplama aracı değişkenlerle ilgili 6, gözlem gezisi uygulama durumuyla ilgili de 10 olmak üzere toplam 16 sorudan oluşmaktadır. Öğrenci velilerinden izin alma, gezi planı hazırlama gibi bazı maddelerin Millî Eğitim Bakanlığının bazı yönetmeliklerinde (Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği gibi) yer almakla birlikte veri toplama aracında olmasının nedeni, öğretmenlerin uygulama durumlarını ortaya çıkarmak içindir. Uygulama durumunu ortaya çıkaran 10 ifade ve sınıf öğretmenlerin bu ifadelere verdikleri yanıtların frekans ve yüzde oranları, aritmetik ortalamaları ve önem sıraları şöyledir.

Tablo 2. Gözlem Gezisi Uygulama Durumu İfadelerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Değerleri

Maddeler	Cevap Seçenekleri						\bar{X}	Önem Sırası
	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman			
	f	%	f	%	f	%		
Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşıyorum.	58	24.2	152	63.3	30	12.5	1.88	8
Gözlem gezisi yöntemini uygularken güvenlikle ilgili problemler yaşıyorum.	24	10.0	134	55.8	82	34.2	2.24	6
Gözlem gezisi yöntemini uygularken diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yaparım.	198	82.5	36	15.0	6	2.5	2.80	3
Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce ön gezi yaparım.	32	13.3	150	62.5	58	24.2	1.89	7
Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrenci velilerinden izin alırım.	232	96.7	0	0	8	3.3	2.93	1
Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrencilere gezi amacına yönelik ödev veririm.	132	55.0	104	43.3	4	1.7	2.53	5
Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce gezi planı hazırlarım.	226	94.2	8	3.3	6	2.5	2.92	2
Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrencilere gezi rehberi hazırlayıp dağıtırım.	22	9.2	132	55.0	86	35.8	1.73	9
Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra sınıfta tamamlayıcı etkinlikler yaparım.	170	70.8	62	25.8	8	3.3	2.68	4
Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra gezi yapılan kurumlara-görevlilere teşekkür mesajı gönderirim.	48	20.0	114	47.5	78	32.5	1.88	8

Tablo 2 incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin en yüksek olduğu ifadelerin 'Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrenci velilerinden izin alırım.' ve 'Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce gezi planı hazırlarım.' olduğu görülür. Bu iki ifadeyle birlikte ilk beş önem sırasındaki ifadeler öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarının yüksek düzeyde (2.34 - 3.00) aritmetik ortalama değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Öğrenci

velilerinden izin alma, gezi planı hazırlama, diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapma, tamamlayıcı etkinlikler yapma, gezi ödevi verme gözlem gezisi uygulamalarının önemli unsurlarıdır. Öğretmenlerin bu açılardan kendilerini olumlu olarak değerlendirmeleri daha sonra uygulayacakları gözlem gezileri açısından da önemlidir.

En düşük ortalamanın yer aldığı ifadeler ise ‘Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşıyorum.’, ‘Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra gezi yapılan kurumlara-görevlilere teşekkür mesajı gönderirim.’ ve ‘Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrencilere gezi rehberi hazırlayıp dağıttım.’ ifadeleridir. Gezi öncesi ve gezi sonrası yapılması gereken uygulamalar açısından öğretmenlerin kendilerini yüksek düzeyde değerlendirmemeleri, gözlem gezisi uygulamalarının amaçlarını, başarısını olumsuz etkileyeceğinden beklenmeyen bir sonuç olarak görülebilir. Bu ifadeler ve diğer iki ifade de (2. ve 4. ifadeler) orta düzeyde (1.67 – 2.33) aritmetik ortalama değerlerine sahiptir.

Veri toplama aracını oluşturan 10 ifadenin genel aritmetik ortalaması alındığında ise $\bar{X}=2.35$ değeri ortaya çıkmaktadır. Bu değer de (2.34 - 3.00) aritmetik ortalama aralığında olduğundan sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi yöntemi uygulama durumlarına ait görüşlerin genel olarak yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının ‘Öğretmen Cinsiyeti’ değişkenine göre farklılığı için yapılan Mann Whitney U-Testinin sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisi Uygulama Durumlarının ‘Öğretmen Cinsiyeti’ Değişkenine Göre Farklılığı İçin Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Soru	Öğretmen Cinsiyeti				U	p
	1. Kadın		2. Erkek			
	Sıra Ort.	Sıra Topl.	Sıra Ort.	Sıra Topl.		
1	125.47	19072.00	111.91	9848.00	5932.00	0.088
2	118.71	18044.00	123.59	10876.00	6416.00	0.554
3	119.89	18223.00	121.56	10697.00	6595.00	0.786
4	113.91	17315.00	131.88	11605.00	5687.00	0.025*
5	118.18	17964.00	124.50	10956.00	6336.00	0.029*
6	124.46	18918.00	113.66	10002.00	6086.00	0.181
7	118.76	18051.00	123.51	10869.00	6423.00	0.208
8	116.27	17673.00	127.81	11247.00	6045.00	0.162
9	119.55	18171.00	122.15	10749.00	6543.00	0.724
10	123.11	18712.00	116.00	10208.00	6292.00	0.407
N= 152 kadın, 88 erkek öğretmen					* p<0.05	

Tablo 3'e göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi yöntemini uygulama durumlarının yalnızca 4. ve 5. ifadeleri 'Öğretmen Cinsiyeti' değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Buna göre;

'(4) Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce ön gezi yaparım.' ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek sınıf öğretmenlerinin kadın sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek sıklıkta ön gezi uygulaması yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, gezi yapılacak yerlere erkek öğretmenlerin gitme imkânlarının kadın öğretmenlerden daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

'(5) Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrenci velilerinden izin alırım.' ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek sınıf öğretmenlerinin kadın sınıf öğretmenlerine göre gezileri uygulamadan önce velilerden izin alma konusunda daha hassas davrandıkları anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının 'Okul Türü' değişkenine göre farklılığı için yapılan Mann Whitney U-Testinin sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisi Uygulama Durumlarının 'Okul Türü' Değişkenine Göre Farklılığı İçin Mann Whitney U-Testi Sonuçları

Soru	Okul Türü				U	p
	1. Devlet		2. Özel			
	Sıra Ort.	Sıra Topl.	Sıra Ort.	Sıra Topl.		
1	113.24	18458.50	135.86	10461.50	5092.50	0.006*
2	115.60	18842.50	130.88	10077.50	5476.50	0.072
3	119.58	19491.50	122.45	9428.50	6125.50	0.651
4	119.06	19407.50	123.54	9512.50	6041.50	0.588
5	121.56	19813.50	118.27	9106.50	6103.50	0.271
6	118.49	19313.50	124.76	9606.50	5947.50	0.451
7	123.06	20059.50	115.07	8860.50	5857.50	0.040*
8	113.48	18497.50	135.36	10422.50	5131.50	0.010*
9	117.42	19139.50	127.02	9780.50	5773.50	0.207
10	108.74	17724.50	145.40	11195.50	4358.50	0.000*
N= 163 devlet okulu, 77 özel okul öğretmeni * $p<.05$						

Tablo 4'e göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının yalnızca 1, 7, 8 ve 10. ifadeleri 'Okul Türü' değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Buna göre;

‘(1) Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşyorum.’ ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine göre gözlem gezisi yöntemini uygulama konusunda daha yüksek düzeyde maddi problemle karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, çocuklarının özel okullarda eğitim alması için zaten önemli miktarlarda maddi kaynak ayıran velilerin tutumlarından kaynaklanmış olabilir.

‘(7) Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce gezi planı hazırlarım.’ ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek sıklıkta uygulama öncesi gezi planı hazırladıkları anlaşılmaktadır.

‘(8) Gözlem gezisi yöntemini uygulamadan önce öğrencilere gezi rehberi hazırlayıp dağıtırım.’ ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek sıklıkta öğrencilere gezi rehberi hazırlayıp dağıttıkları anlaşılmaktadır.

‘(10) Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra gezi yapılan kurumlara-görevlilere teşekkür mesajı gönderirim.’ ifadesi için sıra ortalamaları dikkate alındığında özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek sıklıkta gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra teşekkür mesajı gönderdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum da özel okulların, devlet okullarından kurumsallaşma anlamında daha ileride olmalarından ya da öğretmenlerin okullarını sahiplenme farklılıklarından kaynaklanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının ‘Kıdem Durumu’ değişkenine göre farklılığı için Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda, gruplar arası karşılaştırmalar için ise Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisi Uygulama Durumlarının ‘Kıdem Durumu’ Değişkenine Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Soru	Kıdem Durumlarına Göre Sıra Ortalamaları			X ²	p	Fark*
	1-10 yıl	11-20 yıl	21 yıl ve üzeri			
1	117.39	120.38	121.89	0.21	0.897	
2	101.26	116.48	130.66	8.97	0.011	1-3
3	112.56	122.00	123.19	2.12	0.346	
4	115.69	113.57	125.87	2.17	0.337	
5	117.83	124.50	119.74	3.04	0.219	
6	121.06	115.50	122.64	0.57	0.749	
7	120.74	121.65	119.85	0.17	0.918	
8	111.78	110.40	129.05	5.12	0.077	
9	106.30	118.77	127.41	5.65	0.059	
10	112.89	108.90	129.29	5.10	0.078	
N= 54 (1-10 yıl), 60 (11-20 yıl), 126 (21 yıl ve üzeri), sd= 2 * p<0.05						

Tablo 5’e göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının yalnızca 2. ifadede ‘Kıdem Durumu’ değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<.05). Buna göre;

‘(2) Gözlem gezisi yöntemini uygularken güvenlikle ilgili problemler yaşıyorum.’ ifadesi için, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde güvenlikle ilgili problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde güvenlikle ilgili problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin ise 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden anlamlı olarak yüksek düzeyde güvenlikle ilgili problemler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durumun sebebi tecrübeli olmalarına rağmen kıdem durumu yüksek olan öğretmenlerin yaşlarından kaynaklanabilir. Çünkü kıdem durumu düşük olan öğretmenler genellikle yaş olarak daha küçüktürler ve bu yüzden de kıdemi düşük öğretmenlerin daha dinamik, hareket kabiliyetlerinin daha fazla olması beklenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının ‘Sınıf Mevcudu’ değişkenine göre farklılığı için Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda, gruplar arası karşılaştırmalar için ise Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisi Uygulama Durumlarının ‘Sınıf Mevcudu’ Değişkenine Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Soru	Sınıf Mevcutlarına Göre Sıra Ortalamaları			X ²	p	Fark*
	25'ten az	25-40 arası	41 ve üzeri			
1	146.29	118.03	109.18	15.08	0.001	1-2, 1-3
2	127.13	127.41	113.13	3.17	0.205	
3	124.71	121.96	117.55	1.02	0.598	
4	113.66	116.49	126.27	2.12	0.345	
5	120.29	119.21	121.37	0.43	0.804	
6	126.89	113.91	121.23	1.47	0.479	
7	121.22	116.97	122.23	1.53	0.464	
8	131.59	113.28	119.27	2.82	0.243	
9	128.43	106.71	124.73	6.14	0.046	1-2
10	145.66	118.29	109.33	12.37	0.002	1-2, 1-3

N= 57 (25'ten az), 68 (25-40 arası), 115 (41 ve üzeri), sd= 2 * p<0.05

Tablo 6'ya göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının 1, 9 ve 10. ifadeleri, öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfın mevcuduna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<.05). Buna göre;

‘(1) Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşıyorum.’ ifadesi için grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin ise 41 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarının 25-40 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin ve 41 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, sınıf mevcudu arttıkça öğretmenlerin öğrencilerden gözlem gezisi için para toplama imkânlarının artmasından kaynaklanabilir.

‘(9) Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra sınıfta tamamlayıcı etkinlikler yaparım.’ ifadesi için grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde sınıfta tamamlayıcı etkinlik yapan sınıf öğretmenlerinin 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde

sınıfta tamamlayıcı etkinlik yapan sınıf öğretmenlerinin ise 25-40 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sınıfta tamamlayıcı etkinlik yapma sıklıklarının 25-40 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sınıfta tamamlayıcı etkinlik yapma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Görüldüğü gibi sınıf mevcudunun fazla olması her alanda olduğu gibi sınıfta gezi sonrası yapılacak olan uygulamaları da olumsuz etkilemektedir.

'(10) Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra gezi yapılan kurumlara-görevlilere teşekkür mesajı gönderirim.' ifadesi için grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde teşekkür mesajı gönderen sınıf öğretmenlerinin 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde teşekkür mesajı gönderen sınıf öğretmenlerinin ise 41 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda 25'ten az sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin gezi sonrası teşekkür mesajı gönderme sıklıklarının 25-40 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin ve 41 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin gezi sonrası teşekkür mesajı gönderme sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Şüphesiz ki gözlem gezisine katılan öğrenci sayısının düşük olması, öğretmenlerin gezi öncesinde, gezi esnasında ve gezi sonrasında yapacağı uygulamaları olumlu etkilemektedir. Çünkü gezi görevli öğretmen ya da görevli başına düşen öğrenci sayısı azalmaktadır. Bu yüzden de gezi sonrası teşekkür mesajı gönderme sıklığı kalabalık sınıflarla gerçekleştirilen gezilerden sonra daha düşük olabilmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 47,9'unun (115 öğretmen) 41 ve üzeri sayıda öğrenciden oluşan sınıflarda görev yaptıkları düşünüldüğünde öğretmenlerin bu tür durumlarla sık karşılaştıklarını göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının 'Sınıf Düzeyi' değişkenine göre farklılığı için Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda, gruplar arası karşılaştırmalar için ise Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisi Uygulama Durumlarının ‘Sınıf Düzeyi’ Değişkenine Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Soru	Sınıf Düzeylerine Göre Sıra Ortalamaları					X ²	p	Fark*
	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf			
1	140.06	120.22	124.46	123.05	100.67	10.59	0.031	1-5
2	127.71	124.64	133.90	115.57	102.33	8.26	0.082	
3	126.50	120.02	123.44	120.23	113.94	2.00	0.735	
4	97.83	127.52	129.82	120.20	121.46	7.62	0.106	
5	124.50	119.70	122.24	124.50	113.39	9.12	0.058	
6	113.99	126.22	115.78	123.55	122.06	1.38	0.847	
7	121.50	122.68	122.95	122.18	113.98	3.79	0.435	
8	106.14	120.70	124.80	113.16	132.44	5.03	0.284	
9	113.86	130.90	124.20	121.23	111.44	4.06	0.397	
10	123.35	126.44	127.52	112.80	112.33	2.66	0.616	

N= 39 (1. Sınıf), 50 (2. Sınıf), 53 (3. Sınıf), 44 (4. Sınıf), 54 (5. Sınıf), sd= 4 *p<0.05

Tablo 7’ye göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının yalnızca 1. ifadesi, öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfın düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<.05). Buna göre;

‘(1) Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşıyorum.’ ifadesi için grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin 1. sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin ise 5. sınıflarda görev yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda 1. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarının 5. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, birinci sınıftaki öğrencilerin velilerinin, beşinci sınıftaki öğrencilerin velilerinden daha az düzeyde gözlem gezilerine önem vermelerinden kaynaklanabilir. Çünkü öğrenci velileri, birinci sınıftaki öğrencilerin gezi için yaşlarının küçük olduğunu düşünebilirler.

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının ‘Uygulama Sıklığı’ değişkenine göre farklılığı için Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda, gruplar arası karşılaştırmalar için ise Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Gözlem Gezisine Yönelik Tutumlarının ‘Uygulama Sıklığı’ Değişkenine Göre Farklılığı İçin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Soru	Uygulama Sıklığına Göre Sıra Ortalamaları			X ²	p	Fark*
	Birkaç yılda bir kez	Yılda Bir kez	Yılda en az İki kez			
1	107.62	110.96	134.23	9.56	0.008	1-3, 2-3
2	88.66	113.00	136.62	15.38	0.000	1-2, 1-3, 2-3
3	93.02	121.46	126.18	10.61	0.005	1-2, 1-3
4	110.62	116.59	127.25	2.47	0.290	
5	114.90	121.31	120.97	1.89	0.388	
6	113.14	114.59	128.85	3.42	0.180	
7	117.58	124.27	117.04	3.82	0.148	
8	119.94	110.97	131.20	5.78	0.055	
9	101.66	118.33	127.52	4.77	0.092	
10	102.98	109.19	137.32	12.44	0.002	1-3, 2-3

N= 25 (Birkaç yılda bir), 113 (Yılda bir), 102 (Yılda en az iki), sd= 2 * p<0.05

Tablo 8’e göre sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının 1, 2, 3 ve 10. ifadeleri, öğretmenlerin gözlem gezisi uygulama sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<.05). Buna göre;

‘(1) Gözlem gezisi yöntemini uygulamada maddi problemlerle karşılaşıyorum’ ifadesi için, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenler, en düşük düzeyde maddi problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin ise birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarının, yılda bir kez gözlem gezisi yapan ve birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili maddi problemlerle karşılaşma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, velilerin çok sık gezi yapıldığında gezi için parasal destek sağlamlarının azalmasından kaynaklanmış olabilir.

‘(2) Gözlem gezisi yöntemini uygularken güvenlikle ilgili problemler yaşıyorum.’ ifadesi için, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde güvenlikle ilgili problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde güvenlikle ilgili

problem yaşayan sınıf öğretmenlerinin ise birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili güvenlik problemleriyle karşılaşma sıklıklarının yılda bir kez gözlem gezisi yapan ve birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili güvenlik problemleriyle karşılaşma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ve yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili güvenlik problemleriyle karşılaşma sıklıklarının da birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin geziyle ilgili güvenlik problemleriyle karşılaşma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

‘(3) Gözlem gezisi yöntemini uygularken diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yaparım.’ ifadesi için, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapan sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapan sınıf öğretmenlerinin ise birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapma sıklıklarının yılda bir kez gözlem gezisi yapan ve birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapma sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Görüldüğü gibi gezi yapma sıklığı arttıkça gezinin başarısı için yapılması gereken uygulamalar da artmaktadır.

‘(10) Gözlem gezisi yöntemini uyguladıktan sonra gezi yapılan kurumlara-görevlilere teşekkür mesajı gönderirim.’ ifadesi için, grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek düzeyde teşekkür mesajı gönderen sınıf öğretmenlerinin yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu, en düşük düzeyde teşekkür mesajı gönderen sınıf öğretmenlerinin ise birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarını ortaya çıkarmak için yapılan Mann Whitney U-Testi sonucunda yılda en az iki kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin gezi sonrası teşekkür mesajı gönderme sıklıklarının yılda bir kez gözlem gezisi yapan ve birkaç yılda bir kez gözlem gezisi yapan öğretmenlerin gezi sonrası teşekkür mesajı gönderme sıklıklarından anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğretmenlerin gezi yapma sıklıkları arttıkça bazı uygulamaları alışkanlık hâline getirdiklerini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumlarının çeşitli değişkenlerle ilişkisi şu şekilde ortaya çıkmıştır: Sınıf öğretmenlerinin gözlem gezisi uygulama durumları genel olarak öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların düzeyleriyle, öğretmen cinsiyetiyle, kıdem durumuyla, okul türüyle, sınıf mevcudu ve yöntemi uygulama sıklığıyla her ifade için geçerli olmasa da anlamlı farklılıklar söz konusudur. Bununla birlikte araştırmadan çıkan bir diğer önemli sonuç da öğretmenlerin yaklaşık yarısının yılda yalnızca bir kez gözlem gezisi uyguluyor olmasıdır. Bu yüzden öğretmenler okul yönetimlerinde gözlem gezilerine teşvik edilmeli, gözlem gezileri uygulamasında karşılaşılan zorluklar, gereksiz prosedürler ortadan kaldırılmalıdır. Çünkü uygun planlandığında ve uygulandığında eğitimsel geziler;

- Eğitim-öğretim açısından bir kazançtır ve öğrencilerin yaratıcılığını geliştirir.
- Okul dışı çevrede öğrenme tecrübeleri sağlayarak sınıf yöntemlerini zenginleştirir.
- İlköğretim düzeyinde öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımını geliştirmede etkilidir. Çünkü öğretmen öğrencilerin gezi hakkında notlar almalarını ve konuşmalarını sağlayarak anlatımlarını geliştirebilir.
- Öğrenciler arasında yeni ilgiler uyandırır.
- Öğrencilerin çalışma konularına gerçekliği, gerçek durumları ekler.
- Öğrencilere sınıf öğretiminden sağladıkları teorik bilgileri uygulama olanağı sunar.
- Öğrencilerin toplumsallaşmasında etkilidir.

Kaynaklar

- Bilen, M. (1993). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Takav Matbaacılık.
- Çalışkan, M. (2001). *Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demirel, Ö. (1996). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: USEM Yayınları.
- Donaldson, G. W. ve Donaldson L. E. (1958). Outdoor Education--A Definition. *Journal Of Health, Physical Education And Recreation* 29.

- Durlu, R. (1964). *Çevre Kaynaklarından Nasıl Faydalanırsınız?* Ankara: MEB. Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu.
- İnan, R. (1981). Cumhuriyet'in İlk On Yılında Eğitimimizin Durumu ve Belirgin Özellikleri. *Atatürk ve Eğitim*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Karagözoğlu, G. (1981). Atatürk Devriminin Yerleşmesinde ve Gerçekleşmesinde Eğitimin Rolü ve Yeri. *Atatürk ve Eğitim*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Krong, S. L. (1995). *Social Studies The Integrated Early Childhood Curriculum*. Mc. Graw-Hill. Inc.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Mason, J. L. (1980) Field Work in Earth Science Classes. *School Science And Mathematics*, 80: 317-322.
- MEB. (2006). *Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*. <http://www.meb.gov.tr>
- Nas, R. (2000). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Özkale, D.A. (2002). Öğretmen Güncelleme-Çağdaşlaşma. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 23. <http://www.meb.gov.tr>

*Summary***FIELD TRIP APPLICATION CHARACTERISTICS OF
CLASSROOM TEACHERS IN LIFE STUDY AND SOCIAL
STUDIES COURSES****Mehmet Kaan DEMİR ***

Field trips enable teachers to expand students' learning beyond the walls of the classroom into the vast community outside. Field trips provide students experiences which can not be obtained in class and school environment but that are complementary part of education at school. A field trip can best be described as a living laboratory in which learning is acquired through active hands-on experience with the rich resources of the local community.

Properly planned and executed educational trips can; supplement and enrich classroom procedures by providing learning experiences in an environment outside the school, arouse new interests among students, help students relate school experiences to the reality of the world outside of school, incorporate the resources of the industrial community into a student's learning experience and afford students the opportunity to study industrial processes in their actual environment. Research has shown that field trips are important for many reasons as they

- increase student knowledge and understanding of a subject,
- add realism to the topic of study, and
- provide opportunities to develop and enhance a student's socialization and citizenship skills.

In light of their valuable contribution to a students' education, field trips should be preceded by good planning. Careful attention should be given to trip selection, pre-visit preparation, the trip itself, appropriate follow up, and evaluation.

Address for correspondence: * Dr. Mehmet Kaan Demir, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı - Çanakkale, mkdemir2000@yahoo.com

Such efforts should ensure that students will have a successful educational experience. When considering a field trip, teachers are advised first to consult with their administrator regarding the existing school board policies and to send a cover letter to the parent/guardian, describing the field trip. Such a letter usually includes some or all of the following:

- Educational purpose of the trip, trip itinerary, bus arrangements, supervisory arrangement, date of the trip, student cost, eating arrangements, whether the child will need prescribed medication administered.

In this study, it is aimed to reveal field trip application characteristics of classroom teachers in life study and social studies courses. According to that aim the survey is applied 240 classroom teachers in Ankara. In this research field trip application characteristics of classroom teachers are examined in terms of different variables. These variables are levels of the students in the classroom that the teachers are working, gender of teachers, experience level of teachers, school type, number of the students in the classroom that the teachers are working, and frequency of field trip method application.

Results of the survey application revealed significant difference between field trip application characteristics of classroom teachers and levels of the students in the classroom that the teachers are working, gender of teachers, experience level of teachers, school type, number of the students in the classroom that the teachers are working, and frequency of field trip method application.